

Valtuustoaloite kaivoshankkeisiin varautumisesta

158/10.01.01/2024

KV 15.04.2024 § 31

Valtuutettu Ville Sundell luki allekirjoittamansa kaivoshankkeisiin varautumista koskeneen seuraavan valtuustoaloitteen:

”Forssa on herättänyt viimeaikoina kaivosjättien huomion, ja ikävä kyllä jotkin näistä toimijoista ovat tunnettuja epäeettisestä toiminnastaan.

Vaikka kaivokset ovatkin yhteiskunnallemme tarpeen, mielestämme näin ympäristökriittistä liiketoimintaa saisi harjoittaa vain korkeilla eettisillä standardeilla toimiva taho. Myöskin kokonaisvaikutukset huomioiden joistain kaivoksista saattaa olla enemmän haittaa kuin hyötyä.

Viime kesänä voimaantullut uusi kaivoslaki selkeyttää kunnan asemaa suhteessa kaivosalaan, antaen kunnalle mahdollisuuden päättää kaavoituksella alueelleen perustettavista kaivoksista.

Nyt Forssalla on mahdollisuus näyttää, mitä kaupunginstrategian mukainen järvivihreys käytännössä tarkoittaa.

Vaikka toimijoiden eettisyyden mittaaminen ei ole helppo tehtävä, koko ajan yleistyvä ESG-luokittaminen onneksi helpottaa tätä tehtävää. ESG-luokitus on usein numeraalinen arvio yrityksen toiminnasta ympäristön, yhteiskuntavastuun ja hyvän hallintotavan näkökulmista. Vaikka tällä hetkellä ESG-luokittaminen on villi länsi jossa mikä tahansa luokitusyritys voi luokitaa minkä tahansa yrityksen lähes mielivaltaisin perustein, EU pyrkii sääntelyn keinoin tuomaan selvyyttä luokittamiseen, luoden ympäristön jossa yrityksiä ESG-luokitellaan jatkossa samoilla pelisäännöillä.

Voisimme esimerkiksi asettaa eettisen toimijan rajaksi sijoittumisen vastuullisempaan kolmannekseen huonoimman EU-sertifioitun ESG-luokituksensa mukaan.

Me allekirjoittaneet esitämme, että kaupunki päättää kaavoittaa kaivoslain mukaista toimintaa vain, jos kaikki hankkeeseen liittyvät toimijat ovat vastuullisiksi ESG-luokiteltuja.”

Valtuutettu Ville Sundellin lisäksi valtuustoaloitteessa olivat mukana valtuutetut Tero Ahtola, Asta Jaakkola, Satu Järvinen, Topias Kujala, Pia Kuparinen, Emmi Lintonen, Jari Marjamäki, Susanna Marjamäki-

Vuorenpää, Mikko Suomi, Kari Suoranta, Pasi Vikman ja Janne Vuorenmäe sekä varavaltuutetut Taruanna Haarlo, Eero Hirvikoski ja Eliisa Lintukorpi.

Päätös Valtuusto lähetti aloitteen kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

KH 06.05.2024 § 138

Esittelijä Kaupunginjohtaja Jari Kesäniemi, p. 03 4141 5260

Päätösehdotus Kaupunginhallitus päättää lähettää valtuustoaloitteen keskushallinnolle valmisteltavaksi.

Päätös Kaupunginhallitus hyväksyi ehdotuksen.

KH 10.03.2025 § 88

Valmistelija Hallintojohtaja Hanna Saarni, puh. 040 573 6133,
hanna.saarni@forssa.fi

ESG-kriteerit (Environmental, Social, and Governance) ovat yritysten vastuullisuuden arviointiin käytettyjä kriteerejä, jotka keskittyvät ympäristöön, yhteiskuntavastuuseen ja hallintotapaan esimerkiksi seuraavien seikkojen osalta:

Environmental (Ympäristö):

- Ilmastonmuutos ja hiilijalanjälki: Yrityksen toimet ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi, kuten hiilidioksidipäästöjen vähentäminen.
- Luonnonvarojen käyttö: Kestävä luonnonvarojen käyttö ja jätteiden hallinta.
- Saastuminen ja jäte: Toimenpiteet saastumisen vähentämiseksi ja jätehuollon parantamiseksi.
- Biodiversiteetti: Toimet luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi.

Social (Yhteiskuntavastuu):

- Työntekijöiden hyvinvointi: Työolot, palkkaus, työturvallisuus ja työntekijöiden oikeudet.
- Monimuotoisuus ja tasa-arvo: Yrityksen toimet monimuotoisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi.
- Asiakassuhteet: Asiakastyytyväisyys ja vastuullinen markkinointi.
- Yhteisövaikutukset: Yrityksen vaikutus paikallisyhteisöihin ja yhteiskuntaan laajemmin.

Governance (Hallintotapa):

- Johtamisrakenteet: Hallituksen kokoonpano, johdon palkitseminen ja yrityksen johtamiskäytännöt.
- Eettisyys ja läpinäkyvyys: Yrityksen eettiset käytännöt, korruption torjunta ja läpinäkyvä raportointi.
- Osakkeenomistajien oikeudet: Osakkeenomistajien vaikutusmahdollisuudet ja oikeudet.

Kriteerit perustuvat useisiin kansainvälisiin standardeihin ja säädöksiin sekä EU-direktiiveihin ja ovat aloitteessakin todetuin tavoin olleet osittain ”villi länsi” ja vaihtelevasti määritelty.

EU on 19.11.2024 hyväksynyt asetuksen ympäristöön, yhteiskuntaan ja hyvään hallintotapaan (ESG) liittyvästä luokituksesta. Uusien sääntöjen tavoitteena on tehdä luokitustoiminnasta EU:ssa johdonmukaisempaa, avoimempaa ja vertailukelpoisempaa, jotta voidaan lisätä sijoittajien luottamusta kestäviin rahoitustuotteisiin. ESG-luokituksilla annetaan lausunto yrityksen tai rahoitusvälineen kestävyysprofiilista arvioimalla sen vaikutuksia yhteiskuntaan ja ympäristöön sekä altistumista kestävyysriskeille.

Asetus edellyttää, että EU:hun sijoittautuneilla ESG-luokitusten tarjoajilla on oltava Euroopan arvopaperimarkkinaviranomaisen (ESMA) toimilupa ja sen on valvottava niitä. Niiden on myös noudatettava läpinäkyvyysvaatimuksia erityisesti menetelmiensä ja tietolähteidensä osalta. EU:n ulkopuolelle sijoittautuneiden ESG-luokitusten tarjoajien, jotka haluavat toimia EU:ssa, on saatava EU:ssa toimiluvan saaneen ESG-luokitusten tarjoajan hyväksyntä ESG-luokituksilleen, tiettyyn määrälliseen kriteeriin perustuva tunnustaminen taikka tultava sisällytetyksi ESG-luokitusten tarjoajien EU-rekisteriin vastaavuuspäätöksen perusteella.

Asetus on tullut voimaan 22.2.2025 ja sitä aletaan soveltaa 18 kuukauden kuluttua voimaantulosta eli 22.8.2026. Voimaantullessaan asetus selkiyttäneen ja yhdenmukaistanee kriteerien määrittelyä.

Lähtökohtana kunnan toiminnassa on, että kunnan on noudatettava toiminnassaan tasapuolisuutta erilaisia toimijoita kohtaan. Tasapuolisuutta ei kuitenkaan katsota loukatun, jos erilaiseen kohteluun on hyväksyttävät perusteet. Tästä näkökulmasta on jossain määrin ongelmallista asettaa yhdelle toimialalle (kaivostoiminta) lähtökohtaisesti muista eriävät kriteerit, vaikka kestävyysnäkökulmasta ongelmallisia toimintoja on olemassa muitakin.

Lisäksi on huomattava, että kunnalla on kaavamonomoli eli kunnalla on oikeus alueidenkäyttölain puitteissa päättää, minne, milloin ja mitä se kaavoittaa. Näin ollen kunnalla ei ole velvollisuutta tehdä kaivostoiminnan mahdollistavaa kaavaa.

Forssan kaupunkistrategian visio on: Järkivihreä Forssa - kestävä elinvoimaa. Siihen liitettyjä näkökulmia ovat ekologinen, taloudellinen sekä sosiaalinen ja kulttuurillinen kestävyys, joihin aloitteen ajatus ja tarkoitus vastaa erinomaisesti. Ottaen huomioon kunnan toiminnan tasapuolisuusvaateen, ESG-kriteerien vielä osin tarkentumattoman tilanteen (EU-asetus ei vielä voimassa) ja kunnan mahdollisuuden nykyisen lainsäädännön puitteissa päättää melko itsenäisesti kaavanvalmisteluprosessista, ei ole tarkoituksenmukaista lähteä valmistelemaan erillisiä kestävyyskriteerejä kaivostoimintaan liittyviin kaavoitusprosesseihin, vaan tarkastella kestävyiden edistämistä laaja-alaisesti osana strategiaa ja sitä tukevia alakohtaisia ohjelmia.

Esittelijä	Kaupunginjohtaja Kesäniemi Jari, p. 03 4141 5260
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus 1. merkitsee aloitevastauksen tiedokseen 2. ehdottaa valtuustolle, että se merkitsee aloitevastauksen tiedokseen ja toteaa aloitteen loppuunkäsitellyksi.
Päätös	Kaupunginhallitus hyväksyi ehdotuksen.